

Luka 1,67-80

Propovijed: **Bez njega je nemoguće stvoriti takvo društvo**
napisao: Danijel Dragaš

2022.

OKVIRNA SLIKA

1. Prije nego krenemo u tekst, želim nešto podijeliti s vama. Ima nas koji smo tek kratko u kršćanstvu, a ima i onih koji su u vjeri već dugi niz godina. Svi mi otprilike znamo o čemu se radi u Evandjelju i Poslasticama. Znamo složiti okvirnu sliku, srž poruke upućene čovječanstvu: *Isus je došao spasiti svijet od propasti i svatko tko u njega vjeruje bit će spašen*. I to je, naravno, istina.

1.1. Ali, mi – nežidovi u 21. stoljeću – činimo jednu veliku grešku kada ovaj tekst koji je pred nama tumačimo samo na taj način. Što mislim pod tim? Učeni smo da su ove proročke izjave koje ovdje čitamo direktno povezane s nama, kršćanima, s našim spasenjem i otkupljenjem. I, ako uzmemo stih ovdje, stih ondje – možemo to i dokazati. Ali, ako želimo povezati ove izjave s Božjim planom od samog početka Starog Zavjeta, tada vidimo da se ovdje primarno radi o Isusu i o tome što On znači za Židove – a ne za nas, današnje kršćane.

1.2. Biblija je – i mora biti – jedna dobro smišljena priča koju Bog ispisuje. Ako ono što tvrdimo ne možemo povezati s Božjim obećanjima i ostalim događajima u Pismu, onda nismo shvatili poruku i moramo ponovno istraživati dok ne povežemo u jasnu i skladnu sliku.

1.3. Moramo prestati gledati ove proročke izjave očima kršćanske tradicije, jer ćemo u suprotnom promašiti srž. Da bismo ih razumjeli, moramo se vratiti daleko u prošlost – u vrijeme kada je Bog rekao Abrahamu: „*Blagoslovit ću te i svi će se narodi na zemlji blagoslivljati kroz tebe*.“ Apostoli kasnije potvrđuju da ovo obećanje nije dano samo Židovima, već svim narodima. Blagoslov je vječni život koji Bog daruje cijelom čovječanstvu¹.

1.4. Ali, to obećanje ima i drugi dio: Bog Abrahamu obećava zemlju – konkretno, određenu parcelu

¹ Postanak 12,2–3; Postanak 22,18; Djela apostolska 3,25–26; Poslanica Galaćanima 3,8.14.29

zemlje. I obećava Abrahamovom sjemenu, njegovim fizičkim potomcima, da će živjeti u toj zemlji i biti njegov narod. „Ja ću biti njihov Bog, a oni moj narod².“

1.5. Nekoliko stoljeća kasnije, Bog se objavljuje Mojsiju i kaže: „Sjećaš se, Mojsije, što sam obećao vašem ocu Abrahamu – da ćete vi biti moj narod, a ja vaš Bog? Pauzirao sam to obećanje, ali sada sam spreman započeti njegovo ispunjenje. Evo kako će to izgledati: dat ću vam svoje zapovijedi. Ako ih budete čuvali i živjeli po njima, blagoslivljat ću vas u svakom pogledu.“ I Bog tada sklapa Savez s izraelskim narodom³.

1.6. Stotinama godina kasnije Bog daje još jedno obećanje – kralju Davidu. Obećava da će svu svoju vlast predati ljudskom biću, potomku Davidovu. I tako će Bog jednoga dana vladati nad svojim narodom kroz to ljudsko biće. Taj potomak je kroz povijest poznat kao Meshiac – Mesija, Kristos – Krist⁴.

1.7. E sada, u umovima ljudi koje čitamo ovdje u tekstu – Zaharije, Marije i Elizabete – sve ovo što sam upravo iznio bilo je jasno poznato. Kroz taj okvir oni su promatrali riječi i izjave anđela koji im se objavio. Dakle, ako se treba ispuniti obećanje dano Davidu, onda se mora ispuniti i ono dano Abrahamu i Mojsiju. Sve je povezano, jedno s drugim.

1.8. I onda, tisuće godina nakon tih obećanja, na scenu dolazi Isus. I židovski narod napokon dobiva fizički dokaz da Bog zaista ispunjava ono što je obećao.

1.9. Da bismo bolje razumjeli o čemu se radi, svatko od nas može osobno otvoriti Stari Zavjet i proučiti tri Saveza: Abrahamov, Mojsijev i Davidov. I vjerujem da ćete doći do zaključka da se zapravo radi o jednom istom Savezu, jednom velikom obećanju, samo otkrivenom u različitim fazama. (Sve knjige su navedene u fusnotama).

1.9.1. Bog kaže: „Abrahame, iz tebe će izaći fizički narod. Mojsije, ja ću biti vaš Bog, a vi moj narod. Davide, ja ću vladati nad vama kroz ljudsko biće. Blagoslivljat ću vas u svakom pogledu – duhovno, materijalno – imat ćete šalom. Okolni narodi divit će se vašem kraljevstvu, mnogi će biti zavidni, a ja ću vas braniti od neprijatelja. Vi, kao narod u cjelini, voljet ćete mene svim srcem, svom dušom i svim svojim bićem – djedovi, bake, očevi, majke, djeca – svi ćete me voljeti. Ja ću biti vaš Bog, a vi moj narod.“

1.9.2. Osobno vjerujem da se to još nije ispunilo. Kao što sam već spominjao u prijašnjim propovijedima – izjave Marije i Zaharije bile su istinite, ali su vjerovali da će se to dogoditi u njihovo vrijeme. Nisu znali da je Božja priča daleko kompleksnija.

1.9.3. Njihove izjave su istinite, ali se ispunjenje čeka – ono će doći tek s Isusovim *drugim dolaskom* na zemlju. Vidjet ćemo kroz Lukino Evanđelje da se čak i Marija, Isusova majka, čudila njegovim riječima i postupcima. U određenim trenucima mislila je da je Isus skrenuo s puta koji mu je Bog namijenio.

² Postanak 15,18; Postanak 17,7–8; Knjiga Izlaska 6,7–8; Ponovljeni zakon 30,3–5

³ Knjiga Izlaska 3,6–8; Knjiga Izlaska 6,6–8; Knjiga Izlaska 19,5–6; Knjiga Izlaska 24,3–8

⁴ Druga knjiga o Samuelu 7,12–16; Prva knjiga Ljetopisa 17,11–14; Psalam 89,3–4.27–29.36–37; Psalam 132,11–12; Knjiga proroka Izaije 9,6–7; Knjiga proroka Jeremije 23,5–6; Knjiga proroka Ezekiel 34,23–24

To nam pokazuje da je i ona vjerovala kako će Isus uspostaviti Božje kraljevstvo dok je ona još živa.

1.9.4. Pogledajmo detaljnije što Marija u svom hvalospjevu govori. Ona izjavljuje sve što je povezano s Božjim obećanjima, ali ono što nije znala – jest da Isus mora umrijeti kao žrtveno janje za cijeli svijet. To joj je bilo skriveno, ne samo njoj, nego i cijelom židovskom narodu. Pitanje je: kada se Marija čudila Isusu, je li to bio izraz nevjere ili jednostavno nedostatak spoznaje? Ja osobno vjerujem da je riječ o ovom drugom. Nije imala potpunu objavu. I kroz Evanđelje ću pokušati pokazati i dokazati da je upravo to bio slučaj.

HESED BOGA

2. (Luka 1,72) Riječ „iskazati dobrotu“ u nekim prijevodima znači „pokazati milost.“ Ona dolazi od grčke riječi „eleos“, koja je zamjena za hebrejsku riječ „hesed.“ U grubom prijevodu, „hesed“ opisuje karakteristike neke osobe – a u ovom kontekstu, opisuje samoga Boga.

2.1. Što to znači? Bog je vjeran svojim obećanjima. Kada Bog nešto obeća, to će se i dogoditi. Svaki Savez koji je sklopio, svako obećanje koje je dao, On će ispuniti. To je hesed – Božja vjernost, milost i dosljednost.

2.2. Kroz proroke jasno vidimo da je upravo to glavna tema: Božja vjernost svojim obećanjima. Prošlo je stotine i stotine godina, a Bog još nije ispunio svoja obećanja prema Izraelu. I proroci stalno upozoravaju narod: „Što ćete reći? Da je Bog lažac? Da je varalica? Da ne stoji iza svojih obećanja? To bi bila strašna pogreška, Izraele⁵!“

2.3. Apostol Petar to potvrđuje kada kaže: „*Bogu je jedan dan kao tisuću godina*⁶.“ U Božjim očima obećanje koje je dao prije nekoliko stoljeća jednako je svježije i stvarno kao da ga je dao jučer. Problem je što Izrael nije razumio hesed – Božju vjernost – i zato su mislili i vjerovali drukčije.

2.4. A upravo ta vjernost i dosljednost Boga vodi prema oprost i milosti. Što mislim pod tim? Prije tisuće i tisuće godina Bog je izabrao narod Izrael. A oni su, tijekom cijele povijesti, činili sve da ga odbace: pljuvali su mu u lice, bili neposlušni, buntovni, išli za drugim bogovima, nazivali ga raznim imenima, pa čak činili nezamislivo grozne stvari u njegovo ime⁷.

2.5. I sada postavljam pitanje: što bi Bog Jahve trebao učiniti? Zažmiriti na sve to? Pravdati se kao da se ništa nije dogodilo? Naravno da nije. On je, kao pravedan Bog, kaznio njihov neposluh i buntovnost. Ali u isto vrijeme – nije zaboravio svoja obećanja.

⁵ Knjiga proroka Izaije 55,10–11; Knjiga proroka Jeremije 33,20–21.25–26; Knjiga proroka Ezekiel 36,22–24; Knjiga proroka Malahije 3,6

⁶ Druga poslanica svetoga Petra 3,8–9

⁷ Ponovljeni zakon 31,27; Knjiga o Sucima 2,11–12; Knjiga proroka Izaije 65,2–3; Knjiga proroka Jeremije 7,30–31; Knjiga proroka Ezekiel 16,15.20–21

I tu dolazi do izražaja hesed: oprost i milost. Bog će oprostiti tisuće godina njihovog grijeha i nevjernosti – ali ne zato što to zaslužuju, nego zato što je obećao Abrahamu, Izaku i Jakovu.

- To obećanje je ključ. I upravo o tome Zaharija prorokuje u 78. i 79. stihu. -

BEZ NJEGA NEMA MIRA NA ZEMLJI

3. (Luka 1,78) *Zvijezda odozgor ili mlado sunce u zoru*. Zaharija ovdje, vjerujem, govori o Isusu. Ista misao se pojavljuje i kod Ivana u njegovu Evanđelju, gdje Isusa naziva „svjetlom svijeta.“ Isus je došao na zemlju da ljudima rasvijetli put do Oca. Njegovim dolaskom ljudi napokon dobivaju jasan dokaz kako će Bog ispuniti svoja obećanja. Napokon znamo kako hodati u mudrosti, kako izbjeći propast i tamu. Apostol Pavao u Poslanici Hebrejima piše da je Bog kroz povijest govorio po prorocima, a na kraju nam je progovorio kroz svoga Sina. On je posljednji, ključni dio slagalice, onaj koji nam napokon otkriva potpunu sliku Božjeg plana. Sada znamo koga Bog želi za svoj narod i s kim želi dijeliti svoje kraljevstvo.

3.1. (Luka 1,79) *„Oni što sjede u tmini.“* Ovdje je riječ o Mojsijevom zakonu. Kada je Jošua uvodio Izraelce u obećanu zemlju, Mojsije ih je prethodno opomenuo u Ponovljenom zakonu: *„Činite i sprovodite Božji zakon i bit ćete blagoslovljeni; ako ga odbacite, bit ćete prokleti. Ako slušate – živjet ćete, ako ne – umrijet ćete⁸.“*

3.2. Problem je bio u tome što Izrael kao narod nikada nije sprovodio Zakon onako kako je Bog zahtijevao. Bilo je, kroz povijest, pojedinaca koji su ga svim srcem htjeli vršiti, ali narod u cjelini nikada. Zbog toga Izrael kroz cijelu svoju povijest nosi sa sobom prokletstvo neposlušnosti. To su „oni što sjede u tmini.“

3.3. Ali sada, kaže Zaharija, „Zvijezda odozgor“ će napokon osloboditi Izraelce od te tame, od prokletstva koje ih prati stoljećima.

3.4. A što je tama? Tama je čovjek koji je suočen s Božjom istinom – ali je odbacuje. Takav čovjek može intelektualno razumjeti i priznati da je istina pred njim, ali se nikada osobno ne obvezuje živjeti u skladu s tom istinom. On ne dopušta da ga istina oblikuje i promijeni njegov život. Umjesto toga, možda će koristiti teološka znanja ili vjerovanja za vlastite interese, ali nikada neće doći do točke u kojoj kaže: *„Bože, tvoje mišljenje mi je važnije od svega, tebi želim ugoditi i služiti, a ne sebi.“*

3.5. Takav čovjek ostaje u tami – pod prokletstvom. Biblija to zove drugom smrću. I tu je tragedija: od svih naroda na svijetu, Židovi su trebali najbolje razumjeti tko je Bog, što čini i što želi od ljudi. Ali ne – zbog tvrdoće i buntovnosti njihova srca, ostali su u tami.

3.6. Ako je moje tumačenje točno, onda ovo na prvi pogled izgleda kontradiktorno. Jer mi danas znamo da Isus nije zasjaao u svom narodu. Upravo su ga njegovi – Židovi – razapeli na križ. Dakle, ono što Zaharija govori još uvijek se nije ispunilo.

⁸ Ponovljeni zakon 28,1–2.15; Ponovljeni zakon 30,15–19

3.7. Ali, kao što sam ranije rekao, izjave Zaharije i Marije bile su istinite, samo ne u potpunosti ostvarene u njihovo vrijeme. Ispunit će se tek kada se Isus vrati drugi put i uspostavi svoje kraljevstvo.

3.8. U njihovim izjavama jasno vidimo: Mesija je ključ Božjih obećanja prema Izraelu. Bez Mesije nema *shaloma*. A shalom za Židove znači puno više nego samo mir. To znači zaštitu od neprijatelja, bogatstvo i blagostanje u svakom pogledu – duhovnom, ekonomskom, zdravstvenom. To znači život u međusobnom miru, ljubav prema Bogu svim srcem, život bez nepravednosti. To znači da će Izrael napokon biti svećenički narod, svjedok i glasnik Božje svetosti svim ostalim narodima. Njihovo kraljevstvo bit će toliko snažno da će njihove vrijednosti oblikovati kulturu cijelog svijeta.

3.9. Možemo li uopće zamisliti narod u kojem cijela zajednica voli Boga i samo njemu služi? Narod bez korupcije, laži, prijevare. Bez siromaštva. Ljudi će hodati ulicama svoga grada u bilo koje doba dana i noći bez straha: „*Hoće li mi netko nauditi?*“ Majka će bezbrižno pustiti svoje dijete van, znajući da će mu stranac pomoći, a ne nauditi. Pravda i milost vladat će zemljom.

4. Zamisli svijet u kojem svatko koga sretneš razmišlja jednako kao ti: promovira tvoje dobro, jer Kralj budno pazi sa svoga prijestolja. To će biti atmosfera u kojoj vlada pravednost i svetost Božja. A sve to provest će jedan pravedan Kralj – Isus Krist. Onaj koji mrzi zlo, a ljubi milost i pravednost.

- Bez njega je nemoguće stvoriti takvo društvo. -